

Posudek rigorózní práce

Autorka práce: Eva Steinbachová
Název práce: Tradice javánské kultury
Zpracováno: Praha, katedra teorie kultury FF UK 2006
Oponent: PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.

Dlouhodobým předmětem odborného zájmu Evy Steinbachové je ostrov Jáva a kultura jeho obyvatel. Javánská kultura se stala i předmětem její diplomové práce, jejíž rozšířenou a doplněnou verzi podala jako práci rigorózní. V centru pozornosti rigorózní práce je místní hinduistická a buddhistická chrámová architektura, neboť hinduismus a buddhismus chápe jako jedny ze základních kulturních fundamentů javánské kultury. Chrámové architektuře a náboženství staví jako kontextuální doplněk javánské stínové loutkové divadlo wayang, které duchovně opět čerpá z hinduistické tradice i z dalších tradic, jež se na Jávě prolínají.

Autorka postupovala tak, že se nejprve pokusila zachytit základní rysy lokálního kulturního kontextu, následně v historické retrospektivě stručně shrnula dějiny ostrova a v dalším oddíle otázku náboženství a filozofie na Jávě. Zde opět postupovala retrospektivně. Podala informace o animismu, manismu a uctívání předků. Vedle hinduistické a buddhistické tradice správně neopomněla alespoň krátce zmínit tradici islámskou, která je na Jávě rozšířena zejména ve své sunnitské variantě ovlivněné súfismem. Autorka si tak vytvořila kvalitní výchozí pozici pro uchopení klíčových témat práce.

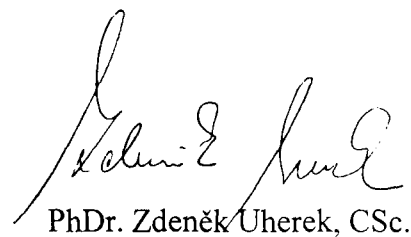
Autorka v práci představila starší megalytickou tradici a pak věnovala pozornost buddhistické stúpě Borobudur, která je z javánské sakrální architektury ve světě pravděpodobně nejznámější. Na příkladu této stavby zasvěceně rozkrývá významy, které jednotlivé části buddhistické sakrální architektury mají. Podobně si vybírá pro demonstraci významů vtělených v hinduistické sakrální architektuře komplex Prambanan.

Chrámovou architekturu chápe jako znakový systém a podobně se snaží uchopit i tradiční stínové divadlo. Upozorňuje čtenáře, že ze stínového divadla – wayangu - se lze konec konců dozvědět i mnohé o chrámových komplexech a způsobu života lidí, kteří stáli u jejich zrodu, neboť stínové divadlo není jen pouhou podívanou, ale jeho původní úloha je rituální a souvisí s kultem předků a s iniciačním ritem spojeným s procesem sociálního učení. Autorka popisuje jednotlivé typy wayangu a snaží se podchytit jeho historické proměny. Vnímá indonézskou kulturu jako určité ohnisko kulturních kontaktů, prostor synkretismů a i divadlo a jeho vývoj tento její základní postoj k indonézské kultuře potvrzuje.

V závěru se autorka zmiňuje, že javánské divadlo jí pomohlo hlouběji pochopit „gramatiku“ javánské kultury, přičemž se zdá, že kulturu autorka chápe především jako svět symbolů a významů. Já osobně bych jako další krok uvítal již věnovat méně pozornosti stránce kulturní gramatiky a naopak více pozornosti stránce kulturní „parole“. Svět symbolů a významů je světem sdíleným mezi tím, kdo symbolickou akci uskutečňuje a tím, kdo ji přijímá. Recipient se ale v této hře symbolů poněkud ztrácí.

Práce je poučená, zvládnutá po stránce teoretické i metodologické. Text prokazuje, že si autorka umí vytýčit odpovídající cíl práce a zvolit adekvátní postup řešení, jejímž výsledkem je odborná studie v rozsahu a kvalitě rigorózní práce.

Práci doporučuji k obhajobě,

PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.